

Original Article

Legislative Criminal Policy to Deal with Economic Violence Against Women in International Documents

Amir Vatani¹, Farid Mohseni², Zahra Sadat Ghamami³✉

ABSTRACT

Economic violence against women is one of the issues that has recently been highlighted in international law. International institutions have defined and determined relevant strategic laws on this issue and have developed a comprehensive legal framework for all countries by preparing and approving a set of documents and policies. The majority of international documents, research and articles regarding gender-based violence have focused on physical, sexual and psychological violence, and economic violence against women has been less discussed and examined in the literature of Iran and international law. However, these documents have designed a coherent set of definitions and measures to combat economic violence so that all countries can comprehensively reflect and implement these policies in their legal systems. Since the founding of the United Nations on October 24, 1945, promoting women's rights and creating an equal space for them has been on the agenda of the United Nations. The UN Center for Ending Violence against Women initially defined economic violence against women as the restriction of access to financial resources by a partner; however, this definition has been expanded to include any restriction that prevents economic gain or leads to economic harm, such as restricting access to financial resources, education, labor markets, and health care services. The importance of this phenomenon - economic violence against women- and its adverse consequences led to the adoption of various measures at the international level to prevent and combat it. The Convention on the Elimination of Discrimination against Women adopted in 1979, the Declaration on the Elimination of Violence against Women in 1993, the Beijing Platform for Action, the outcome of the Fourth World Conference on Women in 1995, and the Sustainable Development Goals in 2015 are also among the most important documents in combating economic violence against women. These documents include measures such as right to property and right to access financial resources, education, health, and employment, which provide a specific criminal policy to combat economic violence against women. The extraction of this policy is the main question of this research. Violence and its types are a phenomenon that has various definitions and examples from different perspectives. In international documents, economic violence is considered based on the principles of western schools, and therefore, in order to prevent this issue, freedom and equality of women and men and emphasis and encouragement of women's economic activity for their own economic security have been considered. Western legal schools and international documents accuse the Iranian legal system, which is based on Islam, of discrimination against women, violation of their rights, and creating the conditions for the occurrence of economic violence

How to Cite: Vatani, Amir, Mohseni, Farid, Ghamami, Zahra Sadat, "Legislative Criminal Policy to Deal with Economic Violence Against Women in International Documents", Legal Research, Vol. 28, No. 110, 2025, pp:77-96.

DOI: <https://doi.org/10.48308/jlr.2023.231089.2472>

Received: 09/04/2023-Accepted: 15/10/2023

1. Assistant Professor, Faculty of Law & Political Science, Kharazmi University, Tehran, Iran

2. Professor of Law, Faculty of Law, University of Judicial Sciences, Tehran, Iran

3. P.h.d., Faculty of Law & Political Science, Kharazmi University, Tehran, Iran

Corresponding Author Email: std_ghamami@khu.ac.ir

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

against women; therefore, it is necessary to extract and analyze the criminal policy of combating economic violence in international documents so that in future research, it is possible to measure its relationship with the criminal policy of Islam and Iran. Identifying and extracting the criminal policy of international documents on the issue of combating economic violence against women will meet the need of managers and decision-makers of the country to adopt intelligent measures in dealing with international documents. This research collects relevant data from international documents and articles about it by studying documents and books, then uses descriptive and analytical methods to identify and extract the legislative criminal policy to combat economic violence in international documents. The results of the criminal policy review to combat economic violence against women indicate that its components can be classified into 6 sections: criminalization of economic violence against women, recognition of women's property rights, women's equality in financial rights with men, access to employment, access to education, and access to health services, as follows. International documents such as the Declaration on the Elimination of Violence against Women and the Beijing Document have explicitly requested governments to consider any violence against women a crime. In these documents, the right to property is the most important economic right of women that has been emphasized. Women's equal financial rights in accessing financial services, resources, and economic opportunities, without any distinction or restriction based on gender, have been emphasized in international documents, especially in the Convention on the Elimination of Discrimination against Women in 1979. Equality of women and men in access to employment, equal status and treatment between women and men in the labor market, the achievement of decent, full and gainful employment for all women and men, and the realization of equal pay for work of equal value, are mentioned as components that make employment and the labor market accessible to all on equal terms. Gender equality and equal rights of women and men in access to education are explicitly emphasized. In these documents, the enjoyment of health services at the highest standard without any discrimination is introduced as one of the fundamental rights of every human being, and health is a state of complete physical, mental and social well-being, not merely the absence of disease or infirmity. Documents such as the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and the 2030 Agenda provide special protection for women in some cases regarding access to health services.

KeyWords: Legislative Criminal Policy, Economic Violence, Women, International Documents.

سیاست جنایی تقنینی مقابله با خشونت اقتصادی علیه زن در اسناد بین‌المللی

امیر وطنی^۱، فرید محسنی^۲، زهرا سادات غمامی^۳

چکیده

خشونت اقتصادی علیه زنان، مسئله‌ای است که اخیراً در عرصه حقوق بین‌الملل مطرح شده و مجموعه‌ای از اسناد و سیاست‌ها در خصوص آن توسط سازمان‌ها بین‌المللی تصویب شده‌است. در این اسناد مجموعه منسجمی از تعاریف و تدابیر مقابله با خشونت اقتصادی تدوین شده که در مجموع تلاش می‌شود این سیاست‌ها به صورت فراگیر در جوامع اجرا شود. شناسایی و استخراج سیاست جنایی اسناد بین‌المللی در موضوع مقابله با خشونت اقتصادی علیه زن، نیاز مدیران و تصمیم‌گیران کشور برای اتخاذ تدابیر هوشمندانه در مواجهه با اسناد بین‌المللی را رفع خواهد کرد. این پژوهش با مطالعه اسناد و کتب، داده‌های مرتبط را از اسناد بین‌المللی و مقالات پیرامون آن گردآوری می‌کند، سپس با روش توصیفی و تحلیلی به شناسایی و استخراج سیاست جنایی تقنینی مقابله با خشونت اقتصادی در اسناد بین‌المللی می‌پردازد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد تدابیر موجود سیاست جنایی در قبال این مسئله را در شش دسته می‌توان طبقه‌بندی کرد: (۱) جرم‌انگاری خشونت اقتصادی علیه زنان، (۲) به رسمیت شناختن حق مالکیت زنان، (۳) برابری زنان در حقوق مالی با مردان، (۴) دسترسی به اشتغال، (۵) دسترسی به آموزش و (۶) دسترسی به خدمات سلامت. گرچه در این تدابیر برخی حمایت‌های خاص در راستای تسهیل دسترسی به اشتغال و خدمات بهداشتی در نظر گرفته شده‌است؛ اما عمده تدابیر در جهت برابری کامل زن و مرد در نظام قانون‌گذاری، محیط خانواده، اشتغال، تحصیل، درمان و غیره است.

کلید واژگان: سیاست جنایی تقنینی، خشونت اقتصادی، زن، اسناد بین‌المللی.

استناد به این مقاله: وطنی، امیر، محسنی، فرید، غمامی، زهرا سادات، «سیاست جنایی تقنینی مقابله با خشونت اقتصادی علیه زن در اسناد بین‌المللی»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، دوره ۲۸، شماره ۱۱۰، تیر ۱۴۰۴، صص: ۷۷-۹۶.

DOI: <https://doi.org/10.48308/jlr.2023.231089.2472>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۲۰ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۳

۱. استادیار، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
 ۲. استاد، دانشکده حقوق، دانشگاه علوم قضایی، تهران، ایران
 ۳. دکتری، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
- ایمیل نویسنده مسئول: std_ghamami@khu.ac.ir

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقدمه

خشونت علیه زنان در دهه‌های اخیر به یکی از موضوعات مهم حقوق بشری و مورد توجه جامعه جهانی تبدیل شده و بخشی از اسناد بین‌المللی سازمان ملل را به خود اختصاص داده است. نهادهای بین‌المللی در این موضوع به تعریف و تعیین قوانین راهبردی مرتبط می‌پردازند و تلاش می‌کنند چارچوب قانونی فراگیری برای همه کشورها تدوین کنند. با وجود اینکه مقابله با تمام اشکال خشونت دارای اهمیت است؛ اما بخش عمده اسناد بین‌المللی، پژوهش‌ها و مقالات با موضوع خشونت مبتنی بر جنسیت (GBV) بر شقوق فیزیکی، جنسی و روانی خشونت متمرکز شده و خشونت اقتصادی علیه زن، در ادبیات حقوق بین‌الملل و ایران، به‌ندرت مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

خشونت اقتصادی اغلب در محدوده خشونت عاطفی یا روانی در نظر گرفته می‌شود؛ اما اخیراً محققان شروع به تعریف خشونت اقتصادی به‌عنوان یک شکل منحصربه‌فرد خشونت کرده‌اند. بنابراین خشونت اقتصادی یک زمینه تحقیقاتی است که اخیراً ظهور کرده است.^۱

در نظریه‌پردازی خشونت، فمینیست‌ها تعاریف قانونی را که منحصر بر اشکال تجاوز فیزیکی، مانند ضرب و شتم، لگد، تهدید با سلاح یا استفاده از سلاح علیه شخص دیگر متمرکز بود، رد می‌کنند. نظریه‌پردازان فمینیست چنین تعاریفی را بسیار محدود می‌دانند. در عوض، تعریف گسترده‌تری از خشونت را اتخاذ می‌کنند که شامل خشونت جنسی، روانی و فیزیکی و همچنین خشونت اقتصادی می‌شود.^۲

خشونت و اقسام آن پدیده‌ای است که از دیدگاه‌های مختلف، تعاریف و مصادیق گوناگونی دارد. مبانی حقوقی که خود برگرفته از مکتب و جهان بینی است، تعریف از جرم و سیاست جنایی مقابله با جرم را تعیین می‌کند. در اسناد بین‌المللی، خشونت اقتصادی بر اساس مبانی مکاتب غربی از جمله فمینیسم مورد توجه قرار گرفته و از این‌رو برای پیشگیری از این مسئله، آزادی و برابری زن و مرد و تأکید و تشویق بر فعالیت اقتصادی زن جهت تأمین اقتصادی خویش لحاظ شده‌است.

مکاتب حقوقی غربی و اسناد بین‌المللی، مدعی تبعیض علیه زنان، نقض حقوق آنان و بسترسازی وقوع خشونت اقتصادی علیه زنان در نظام حقوقی ایران بر پایه اسلام هستند. بنابراین ضروری است که سیاست جنایی مقابله با خشونت اقتصادی در اسناد بین‌المللی استخراج شود و مورد واکاوی قرار گیرد تا در پژوهش‌های بعدی امکان سنجش نسبت آن با سیاست جنایی اسلام و ایران مشخص شود. در این تحقیق تلاش شده‌است تا گامی در این جهت برداشته شود. نتایج این تحقیق می‌تواند راهنمای مسئولان کشور در مواجهه با کنوانسیون‌های بین‌المللی و آموزه‌های مکاتب غربی در موضوع خشونت علیه زن باشد.

ظلم به زنان در جوامع مختلف و در طول تاریخ همواره وجود داشته است. تا حدود یک قرن قبل، زنان در بسیاری از جوامع اهلیت تصرف در اموال خود را نداشتند؛ بلکه از حقوق اولیه انسانی نیز محروم بودند و بعضاً به مثابه حیوان و شیء تلقی می‌شد.^۳ در کشورهای غربی که آزادی و برابری، از جمله مهم‌ترین مبانی در نظام حقوقی آنهاست،^۴ تا سال ۱۸۷۰ میلادی، زن، حق مالکیت و استقلال اقتصادی نداشت؛ بلکه مالکیت تمام اموال زن، در اختیار شوهر، بدون اذن زن، بود

^۱. Stylianou A. M. "Economic abuse within intimate partner violence: A review of the literature", *Violence and Victims*, Volume 33, Issue 1, 2018, PP 3–22. P 10.

^۲. Claire M. Renzetti. "Feminist theories of interpersonal violence", *Encyclopedia of Interpersonal Violence*, Volume 1. 2008, P 271.

^۳. صدر، حسن، *حقوق زن در اسلام و اروپا*، تهران: بدرقه جاویدان، چاپ دوم، ۱۳۹۶، ص ۱۵۳.

^۴. شایگان، علی، *حقوق مدنی ایران*، تهران: طه، چاپ اول، ۱۳۷۵، ص ۲۶۴.

و خود زن نیز به دیده مال و ملک برای دیگران نگریسته می‌شد.^۱

از دهه ۱۹۷۰، تحقیقات فمینیست، شیوع خشونت علیه زنان هم در خانه و هم در جامعه را مورد توجه قرار داده و سیستم عدالت فضایی را تحت نفوذ پیش‌فرض‌های جنسیتی معرفی کرده است. اصطلاح منع و پیشگیری از خشونت علیه زنان از این زمان توسط فمینیست‌ها در قالب یک مطالبه حقوقی درآمد. از ابتدای تأسیس سازمان ملل متحد در ۲۴ اکتبر ۱۹۴۵، ارتقای حقوق زنان و ایجاد فضای برابر برای آنان در دستور کار سازمان ملل قرار گرفت. نخستین سند حقوق بین‌المللی که به‌طور ویژه مبارزه با خشونت علیه زنان را هدف اصلی خود قرار داد، اعلامیه رفع خشونت علیه زنان در ۲۰ دسامبر ۱۹۹۳ بود که طی قطعنامه ۴۸/۱۰۴ مورد تصویب مجمع عمومی سازمان ملل قرار گرفت. این قطعنامه در یکی از مواد خود به تعریف خشونت علیه زنان پرداخته است: «خشونت علیه زنان، پدیده‌ای است که در آن، زن به سبب جنسیت خود از سوی جنس مخالف، مورد آزار و اذیت قرار می‌گیرد. اگر این رفتار در چارچوب خانواده یا میان شرکا رخ دهد از آن به‌عنوان خشونت خانگی یاد می‌شود.»^۲ مرکز پایان به خشونت علیه زنان، وابسته به سازمان ملل، خشونت علیه زنان را در چهار قسم جسمی، جنسی، عاطفی و اقتصادی طبقه‌بندی نمود.^۳ این سازمان ابتدا خشونت اقتصادی علیه زنان را محدودسازی دسترسی به منابع مالی از سوی شریک تعریف کرد؛^۴ اما به‌مرور این تعریف توسعه یافت و هرگونه محدودیت مانع منفعت اقتصادی یا منجر به آسیب اقتصادی همچون محدودسازی دسترسی به منابع مالی، تحصیل، بازارهای کار و خدمات مراقبت‌های بهداشتی را دربرگرفت.^۵

تحقیقات نشان داده که تجربه قربانیان از اشکال غیرفیزیکی خشونت برابر یا بیشتر از خشونت فیزیکی آسیب‌زا است، حتی پس از پایان خشونت اقتصادی، سلامت زنان به‌شدت تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد.^۶ همچنین خشونت اقتصادی باعث کاهش اعتماد و گریز از ازدواج، نابرابری اجتماعی و سوء استفاده جنسی از دختران و زنان می‌شود.^۷ برخی از زنان قربانی خشونت اقتصادی، به کارهایی مانند دست‌فروشی و دوره‌گردی، گدایی و کار در منازل روی می‌آورند. تحقیقات نشان داده است که زنانی که در معرض خشونت اقتصادی قرار می‌گیرند، بیشتر تحت‌تأثیر سایر انواع خشونت قرار می‌گیرند. اشکال مختلف خشونت، در هم تنیده‌اند و رویدادهای منفرد و پیوسته نیستند و یک «خشونت سیستمیک» را تشکیل می‌دهند.^۸ شیوع خشونت و سوءاستفاده اقتصادی بین کشورها متفاوت است. در مطالعه‌ای که در ایالات متحده انجام شد، ۹۴ درصد از زنانی که از طرف شریک جنسی خود خشونت را تجربه کردند،^۹ ۱۱ درصد از زنان در مطالعه‌ای که در ویتنام انجام

۱. آندرسن، بی و جی زینسر، **دفاع از برابری قانونی و سیاسی زنان، جنبش‌های حقوق برابر در اروپا**، ترجمه مریم خراسانی، مجله جامعه سالم، دوره ۶، شماره ۳۰، اسفند ۱۳۷۵، ص ۵۷.

۲. <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx>.

۳. <https://www.endvawnow.org/en/articles/296-forms-of-violence-against-women>.

۴. <https://www.unescwa.org/sd-glossary/economic-violence>. Source: UNSD, Guidelines for Producing Statistics on Violence against Women, Statistical Surveys.

۵. <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1096>.

۶. Outlaw M. "No one type of intimate partner abuse: Exploring physical and non-physical abuse among intimate partners", *Journal of Family Violence*, Volume 24, Issue 4, 2009, P 150.

۷. Olufunmilayo I. Fawole. "Economic Violence To Women and Girls: Is It Receiving the Necessary Attention?", *Journal of TRAUMA, VIOLENCE & ABUSE*, Volume 9, Issue 3, 2008, P 9.

۸. Grigaitė U, Mažvydas Karalius, Jankauskaitė Margarita. "Between experience and social 'norms', identification and compliance: economic and sexual intimate partner violence against women in Lithuania", *Journal of Gender-Based Violence*, Volume 3, Issue 3, 2019, P 205.

۹. Postmus J. L. Sara-Beth Plummer, Amanda M Stylianou. "Measuring economic abuse in the lives of survivors: Revising the Scale of Economic Abuse", *Violence Against Women*, Volume 22, Issue 6, 2016, P 695.

شد^۱ و در پژوهشی در ترکیه ۲۷.۲ درصد از زنان شرکت کننده در طول زندگی خود حداقل در معرض یکی از انواع خشونت اقتصادی نظیر کنترل اقتصادی، استثمار اقتصادی و خراب‌کاری در اشتغال قرار گرفته‌اند؛^۲ همچنین ۵۲ درصد از زنان در غنا سوء استفاده اقتصادی را تجربه کردند.^۳

اهمیت پدیده خشونت اقتصادی علیه زنان و پیامدهای سوء ناشی از آن باعث شد تا در سطح بین‌المللی تدابیر مختلفی جهت پیشگیری و مقابله با آن اتخاذ کنند. اعلامیه جهانی حقوق بشر، در سال ۱۹۴۸^۴، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سال ۱۹۶۶ اولین اسناد بین‌المللی بودند که در آن تلاش شد تا زنان در همه جنبه‌های مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به حقوق برابر با مردان دست یابند. پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان مصوب سال ۱۹۷۹، اعلامیه منع خشونت علیه زنان در سال ۱۹۹۳، برنامه عمل پکن، حاصل چهارمین کنفرانس جهانی زنان در سال ۱۹۹۵ و سند توسعه پایدار در سال ۲۰۱۵ نیز از مهم‌ترین اسناد در راستای مقابله با خشونت اقتصادی علیه زنان می‌باشند. در این اسناد تدابیری همچون حق مالکیت و حق دسترسی به منابع مالی، آموزش، بهداشت و اشتغال در نظر گرفته شد که سیاست جنایی مشخصی را برای مقابله با خشونت اقتصادی علیه زنان ارائه می‌دهد. استخراج این سیاست سؤال اصلی این پژوهش است.

۱. پیشینه پژوهش در ایران و خارج

موضوع خشونت اقتصادی علیه زن، یک موضوع نو و چالش‌برانگیز در عرصه بین‌المللی به‌شمار می‌رود که کمتر در مقالات و جوامع علمی، مورد بحث و بررسی جدی قرار گرفته است. در این قسمت پژوهش‌های صورت گرفته در این خصوص اشاره می‌شود.

رابینسون^۵ در سال ۲۰۱۹ و فاوول^۶ در سال ۲۰۰۸ در مقاله خود با موضوع خشونت اقتصادی، این پدیده، انواع و مصادیق و پیامدهای فردی و اجتماعی آن را مورد تحلیل و بررسی قرار داده‌اند و معتقدند که این نوع خشونت، زمینه اعمال سایر اشکال خشونت را فراهم می‌آورد.

واتس^۷ در مقاله خود تبیین می‌کند که خشونت اقتصادی، هم می‌تواند توسط سیستم‌ها و ساختارها و هم توسط افراد بر زنان اعمال شود و سپس به انواع هر یک از این دو قسم خشونت اقتصادی علیه زنان می‌پردازد. در مقاله یانت، خشونت اقتصادی، کنترل توانایی زن برای به‌دست‌آوردن، استفاده و حفظ منابع اقتصادی تعریف شده‌است

¹. Yount K. M. Kathleen Helen Krause and Kristin E VanderEnde. "Economic coercion and partner violence against wives in Vietnam: a unified framework?", *Journal of Interpersonal Violence*, Volume 31, Issue 20, 2016, P 285.

². Alkan, Ömer, Şenay Özar and Şeyda Ünver. "Economic violence against women, A case in Turkey", *PLoS ONE*, Volume 16, Issue 3, 2021. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7959383/>

³. Tenkorang E. Y.. "Women's autonomy and intimate partner violence in Ghana", *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, Volume 44, Issue 2, 2018, P 53.

⁴. https://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf.

⁵. Schrag R. J. V. Sarah R. Robinson and Kristen E. Rav. "Understanding pathways within intimate partner violence: Economic abuse, economic hardship, and mental health", *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, Volume 28, Issue 2, 2019, pp 1-21.

⁶. Olufunmilayo. Op. Cit.

⁷. Vyas, S. and Charlotte Watts. "How does economic empowerment affect women's risk of intimate partner violence in low and middle income country settings? A systematic review of published evidence", *Journal of International Development*, Volume 21, Issue 5, 2009, PP 577-602.

که در نتیجه، امنیت اقتصادی و پتانسیل خودکفایی او را تهدید می‌کند. سوءاستفاده اقتصادی می‌تواند تاکتیک بسیار قدرتمندی در دست‌کاری، تسلط و کنترل یک فرد به‌منظور تشویق به وابستگی یا سوءاستفاده مالی از آنها باشد. خشونت اقتصادی بر ایجاد وابستگی اقتصادی به مرتکب تمرکز دارد و زمانی رخ می‌دهد که منابع مالی قربانی تحت کنترل کامل است که عبارت است از کنترل کامل بر پول و سایر منابع اقتصادی یا فعالیت‌های قربانی.^۱

در برخی مقالات، خشونت اقتصادی علیه زن به سه نوع (۱) کنترل اقتصادی، (۲) استثمار (بهره‌برداری) اقتصادی و (۳) کارشکنی و خراب‌کاری در اشتغال تقسیم می‌شود. مثلاً اگر شوهر از دادن پول به همسر امتناع کرده تا نیازهای خانواده را برآورده کند، با وجود اینکه برای برخی مخارج دیگر پول کافی دارد، خشونت اقتصادی از نوع کنترل اقتصادی رخ داده است. اگر شوهر تابه‌حال سعی کرده برخلاف میل همسر پول وی را تصاحب کند، خشونت اقتصادی از نوع بهره‌برداری اقتصادی تلقی می‌شود. همچنین اگر شوهر مانع کار همسرش شده یا مجبورش کرده که برخلاف میلش شغلی را ترک کند، خشونت اقتصادی از نوع کارشکنی واقع شده است.^۲

۲. ادبیات موضوع

در این بخش، به تعریف مفاهیم اصلی پژوهش می‌پردازیم. مفاهیم سیاست جنایی، سیاست جنایی تقنینی و خشونت اقتصادی علیه زنان مفاهیمی هستند که نیاز به تعریف دارد.

۲.۱. تعریف سیاست جنایی

مجموعه تدابیر به کار گرفته شده برای مقابله با یک جرم تحت عنوان سیاست جنایی شناخته می‌شود. از نظر خانم دلماس مارتی، سیاست جنایی عبارتست از کلیه تدابیر و اقدام‌های پیشگیرانه و سرکوبگرانه‌ای که توسط دولت و جامعه مدنی، جداگانه و یا با مشارکت یکدیگر، جهت پیشگیری از جرم و انحراف، مبارزه با بزهکاری، اصلاح و یا سرکوب مجرم به کار برده می‌شود.^۳

۲.۲. انواع سیاست جنایی

سیاست جنایی به چهار نوع جنایی تقنینی، قضائی، مشارکتی و اجرایی تقسیم می‌شود. نوع اول که مقاله پیرامون آن است، تعریف می‌شود.

سیاست جنایی تقنینی به‌منزله نخستین لایه سیاست جنایی، عبارت است از مجموعه‌ای از تدابیر مبارزه با بزهکاری که در قانون متجلی شده است و ضمانت اجرای قانونی دارد. این نوع از سیاست جنایی، ضمن آنکه صلاحیت قانونی دارد، معیار و مبانی انواع دیگر آن بوده و بیانگر اصول کلی حاکم بر یک جامعه می‌باشد.^۴

^۱. Yount, Krause and VanderEnde, Op. Cit., PP 307-331.

^۲. Alkan, Op. Cit.

^۳. لازرژ، کریستین، **درآمدی به سیاست جنایی**، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، تهران: میزان، چاپ اول، ۱۳۸۲، ص ۳۹.

^۴. عظیم‌زاده اردبیلی، فائزه و حسابی، ساره، «**سیاست جنایی و تطور مفهومی آن**»، فصلنامه *تعالی حقوق*، دوره ۴، شماره ۱۵، ۱۳۹۰، ص ۱۲۰.

۲.۳. تعریف خشونت اقتصادی علیه زن در اسناد بین‌المللی

مؤسسه اروپایی برابری جنسیت، در سال ۲۰۱۷ م خشونت اقتصادی را این‌گونه تعریف می‌کند: «هر گونه رفتار و اقدام که منجر به آسیب اقتصادی به فرد شود نظیر آسیب به دارایی‌ها و اعمال محدودیت در دسترسی فرد بر منابع مالی، تحصیل و بازارهای کار، خدمات مراقبت‌های بهداشتی و عدم ایفای مسئولیت‌های مالی است».^۱

سازمان ملل متحد آن را این‌گونه تعریف می‌کند: «خشونت اقتصادی زمانی رخ می‌دهد که فردی، دسترسی شریک صمیمی خود به منابع مالی را معمولاً به‌عنوان نوعی سوء استفاده یا کنترل یا به‌منظور منزوی کردن یا تحمیل سایر پیامدهای نامطلوب به زندگی او منع می‌کند».^۲

در مقاله یانت، خشونت اقتصادی، کنترل توانایی زن برای به‌دست‌آوردن، استفاده و حفظ منابع اقتصادی تعریف شده‌است که در نتیجه، امنیت اقتصادی و پتانسیل خودکفایی او را تهدید می‌کند.^۳

در تعریف ارائه شده توسط نهاد بین‌المللی برابری جنسیت و توانمندسازی زنان سازمان ملل متحد در ۲۵ نوامبر ۲۰۲۰، خشونت اقتصادی، شامل ایجاد یا تلاش برای ایجاد وابستگی مالی شخص به‌وسیله کنترل کامل منابع مالی، جلوگیری از دسترسی به پول و منع از حضور در مدرسه یا کار است.^۴

خشونت اقتصادی می‌تواند شامل اعمالی باشد که توسط سیستم‌ها و ساختارها و همچنین توسط افراد انجام می‌شود. در سطح بین فردی، سوء استفاده اقتصادی به‌صورت وابستگی یا تلاش برای وابستگی مالی یک فرد از طریق کنترل کامل بر منابع مالی، جلوگیری از دسترسی فرد به پول، یا ممنوعیت حضور در مدرسه یا شغل تعریف می‌شود. در سطح ساختاری و نهادی، زنان ممکن است خشونت اقتصادی را به‌عنوان دسترسی محدود به بودجه و اعتبار، قوانین سنتی تبعیض‌آمیز در مورد ارث و حقوق مالکیت، دستمزد نابرابر کار، مزایا و حقوق کمتر به زنان دارای مشغله‌های خانوادگی تجربه کنند.^۵

فاول در مقاله‌ای انواع و مصادیق خشونت اقتصادی به زن را شامل چنین مواردی می‌داند: «دسترسی محدود به وجوه و اعتبار، کنترل دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی، اشتغال، آموزش، تصمیم‌گیری مالی و قوانین سنتی تبعیض‌آمیز در مورد ارث و حقوق مالکیت، استفاده از اشتراک زمین، پاداش نابرابر به زنان در محل کار در قبال کار مساوی یا دستمزد کمتر به زنان در قبال کار بیشتر از مردان».^۶

در مجموع با توجه به تعاریف و مصادیق موجود در اسناد بین‌المللی و مقالات موجود در موضوع خشونت اقتصادی علیه زن، می‌توان گفت که هرگونه محدودیت مانع منفعت اقتصادی یا منجر به آسیب اقتصادی علیه زن تعریف می‌شود. این محدودیت ممکن است از سوی نهادها و ساختارهای حاکم یا از سوی افراد، باشد.

۳. اسناد بین‌المللی در موضوع خشونت اقتصادی علیه زنان

از آغاز تأسیس سازمان ملل متحد در ۲۴ اکتبر سال ۱۹۴۵ مسئله خشونت علیه زنان، ارتقای حقوق زنان و ایجاد فضای

^۱ <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1096>.

^۲ <https://www.unescwa.org/sd-glossary/economic-violence>. Source: UNSD, Guidelines for Producing Statistics on Violence against Women, Statistical Surveys.

^۳ Yount, Krause and VanderEnde, Op. Cit., P 85.

^۴ <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/types-of-violence>.

^۵ Vyas and Watts, Op.Cit., P 655.

^۶ Olufunmilayo, Op.Cit., P 169.

برابر برای آنان در دستور کار سازمان ملل قرار گرفت و این مفاهیم در اسناد بین‌المللی نیز منعکس شد. اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸ را می‌توان اولین سند در این رابطه برشمرد که بر رعایت حقوق اساسی انسان‌ها و همچنین برابری حقوق زن و مرد تأکید شده است.^۱ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سال ۱۹۶۶ دو سند دیگر در این رابطه بود که در جهت برابری زنان در همه جنبه‌های مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی گام برداشت. برنامه جهانی اقدام برای زنان، در کنفرانس جهانی زنان در سال ۱۹۷۵ در مکزیکوسیتی تصویب شد و در آن بر لزوم برنامه‌های آموزشی و راه‌هایی برای حل منازعات خانوادگی که تضمین‌کننده کرامت، تساوی و امنیت برای هر عضو خانواده باشد، مورد توجه قرار گرفت؛ اما در این سند به‌طور آشکار به خشونت اشاره نشد. این اولین کنفرانس بین‌المللی بود که سازمان ملل متحد صرفاً به موضوعات زنان پرداخت و نقطه عطفی در بخشنامه‌های سیاست‌گذاری بود.^۲

دهه ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۵ میلادی به‌عنوان «دهه ملل متحد برای زنان» تعیین شد.^۳ طی این دهه، به تدریج موضوع مقابله با خشونت علیه زنان به‌طور کلی و خشونت خانگی به‌طور خاص، به‌عنوان یک موضوع بین‌المللی، مورد توجه نهادهای بین‌المللی به‌ویژه ارکان مختلف ملل متحد و نیز دولت‌ها قرار گرفت.^۴ رشد فمینیسم در دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی نهایتاً منجر به شکل‌گیری پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان در سال ۱۹۷۹ میلادی و تثبیت مقوله‌هایی مانند تساوی کامل زن و مرد و عدم تبعیض در تمام ابعاد شد.^۵

در می ۱۹۹۱، قطعنامه‌ای به شماره ۱۹۹۱/۱۸ در خصوص تمامی اشکال خشونت علیه زنان به تصویب رسید. در این سند، کشورها ملزم شدند که به تقویت و اعمال قوانین در راستای ممنوعیت خشونت علیه زنان مبادرت ورزند.^۶ در سال ۱۹۹۳ در کنفرانس جهانی حقوق بشر به‌طور رسمی خشونت علیه زنان به‌عنوان مصداق نقض حقوق بشر قرار گرفت. مجمع عمومی سازمان ملل در همین سال مبادرت به تصویب اعلامیه منع خشونت علیه زنان کرد. این اعلامیه، اولین سند بین‌المللی بود که به‌طور خاص به خشونت علیه زنان پرداخته و برای اولین بار در ماده ۱ آن، تعریفی از خشونت علیه زنان ارائه کرد.^۷

در برنامه عمل پکن در سال ۱۹۹۵ انواع مسائل مربوط به زنان و نابرابری‌ها، مطرح و اقدامات برای رفع تبعیض وضع و پیش‌بینی شد.^۸ سال ۲۰۰۰ در بازنگری ۵ ساله برنامه عمل پکن از دولت‌ها خواسته شد که تمام تدابیر مقتضی برای رفع تبعیض و خشونت علیه زنان اتخاذ و با تمام اشکال خشونت علیه زنان به‌عنوان جرائم کیفری برخورد کنند. سال ۲۰۱۱ کنوانسیون شورای اروپا برای جلوگیری از وقوع خشونت علیه زنان، خشونت خانگی و مبارزه با آنکه تحت عنوان کنوانسیون استانبول شناخته می‌شود، توسط وزرای امور خارجه اروپا در استانبول تصویب شد. بر مبنای این کنوانسیون، کشورهای عضو موظف شدند که هرگونه خشونت علیه زنان را جرم‌انگاری نموده و مجازات‌های لازم را برای

^۱ https://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf.

^۲ <https://www.un.org/en/conferences/women/mexico-city1975>

^۳ the United Nations Decade for Women, from 1975 to 1985.

^۴ A/HRC/26/38, para6 (Human Rights Council, Seventeenth session).

^۵ <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-on-the-elimination-of-all-forms-of-discrimination-against-women/>

^۶ The Economic and Social Council adopted resolution 1991/18 on violence against women in all its forms.

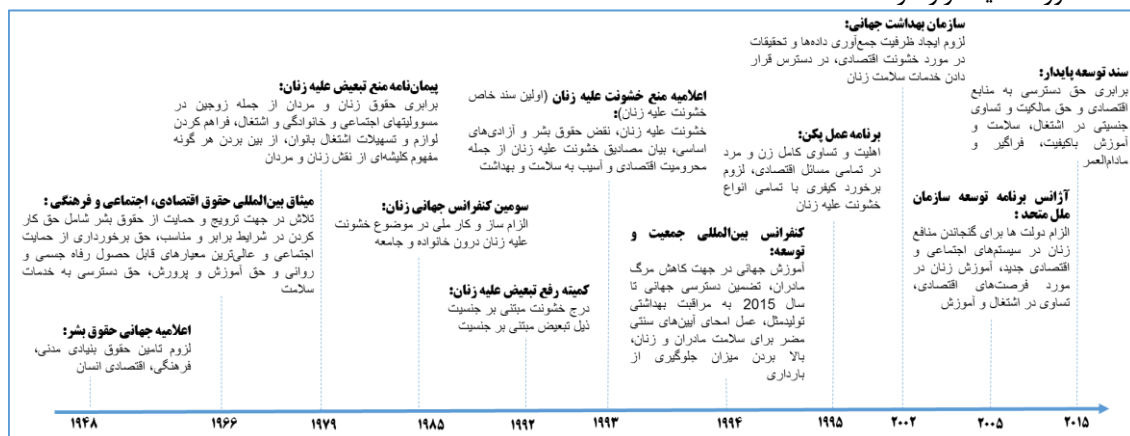
^۷ General Assembly Resolution 48/104/

^۸ Report of the fourth world conference on women a/conf 177/20.

مجرم پیش‌بینی و تصویب کنند.^۱

نهایتاً سند توسعه پایدار که در سال ۲۰۱۵ در سازمان ملل ارائه شد که در بند ۴ آن، برابری حقوق اقتصادی تا سال

۲۰۳۰ مورد تأکید قرار گرفته است.^۲

نمودار سیر زمانی اسناد بین‌المللی در موضوع خشونت اقتصادی علیه زن

۴. سیاست جنایی مقابله با خشونت اقتصادی علیه زنان

در اسناد بین‌المللی مجموعه‌ای از تدابیر جهت مقابله با خشونت اقتصادی علیه زنان اتخاذ شده‌است که سیاست جنایی تقنینی مشخصی را ارائه می‌دهد. تدابیر این سیاست جنایی را در ۶ محور زیر می‌توان دسته‌بندی کرد.

۴.۱. جرم‌انگاری خشونت اقتصادی علیه زنان

قطعنامه‌ی شماره ۱۹۹۱/۱۸ شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل سال ۱۹۹۱ تمامی کشورها را ملزم کرد که به تقویت و اعمال قوانین در راستای ممنوعیت خشونت علیه زنان مبادرت ورزند.^۳ پس از دو سال، مجمع عمومی سازمان ملل با تصویب اعلامیه منع خشونت علیه زنان در سال ۱۹۹۳، در بند ج ماده ۴ این اعلامیه، کشورها را ملزم به در نظر گرفتن مجازات کیفری برای خشونت علیه زنان کرد.^۴ در بازنگری برنامه عمل پکن در سال ۲۰۰۰ نیز از همه دولت‌ها خواسته شد که تمام تدابیر مقتضی برای رفع تبعیض و خشونت علیه زنان توسط هر شخص، سازمان یا نهادی را اتخاذ کنند و با تمام اشکال خشونت علیه زنان و دختران به‌عنوان جرائم کیفری برخورد کنند. در سال ۲۰۱۱، کنوانسیون شورای اروپا برای جلوگیری از وقوع خشونت علیه زنان کشورهای عضو را موظف کرد که هرگونه خشونت علیه زنان را در قانون کشور «جرم» نامیده و مجازات‌های لازم را برای مجرم پیش‌بینی و تصویب کنند.^۵

^۱. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>: Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence Istanbul, 11.V.2011.

^۲. sustainabledevelopment.un.org.

^۳. The Economic and Social Council adopted resolution 1991/18 on violence against women in all its forms.

^۴. The General Assembly adopted the Declaration on the Elimination of Violence against Women (resolution 48/104), 1993.

^۵. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>: Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence Istanbul, 11.V.2011.

۴.۲. حق مالکیت

حق مالکیت مهم‌ترین حق اقتصادی زنان است که در برخی از اسناد بین‌المللی به‌نحو صریح بر به رسمیت شناختن آن در جوامع تأکید شده‌است. اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸ حقوق بنیادین از جمله حق مالکیت در بند ۱۷ را، که تمامی انسان‌ها بدون تمایز زن و مرد در هر کشوری باید از آن برخوردار باشند، مشخص کرده است. در سال ۱۹۷۹ پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان در بند ۱ ماده ۱۶، دولت‌ها را ملزم ساخت که حقوق یکسان برای زنان و مردان در مورد مالکیت، حق اکتساب، مدیریت، سرپرستی، بهره‌مندی و انتقال ملک را تضمین کنند.^۱ حقوق اقتصادی زنان از جمله حق مالکیت به‌طور مفصل در برنامه عمل پکن سال ۱۹۹۵ شناسایی شد و مورد بررسی قرار گرفت. در برنامه عمل پکن، دوازده حوزه بحرانی که درخور اقدام سریع می‌باشند، شناسایی شد که یکی از این حوزه‌ها خشونت علیه زنان در دسترسی به منابع اقتصادی بود. در این سند، موضوع حق مالکیت زنان و دستیابی آنان به منابع ثروت، اهلیت کامل زن و تساوی او با مرد در کسب مال، انعقاد قرارداد و اداره اموال و تصرف در آن و صلاحیت تملک هر گونه مال همانند مرد مطرح شده‌است. در سال ۲۰۱۵، سند توسعه پایدار سازمان ملل، حق مالکیت برای زنان و مردان را برابر و تضمین شده خواسته‌است. در بند الف هدف پنجم این سند، به لزوم انجام اصلاحاتی برای برقراری تساوی حقوق زنان و مردان به‌منظور دسترسی زنان به منابع اقتصادی و امکان مالکیت و کنترل دارایی‌ها از قبیل: زمین و سایر اشکال دارایی توسط آنان اشاره شده‌است.^۲

۴.۳. حقوق مالی

بخشی از تدابیر اسناد بین‌المللی به موضوع حقوق برابر مالی زنان در دسترسی به منابع و فرصت‌های اقتصادی پرداخته‌است. اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸^۳ و میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سال ۱۹۶۶ بر برابری حقوق زنان و مردان در همه عرصه‌ها از جمله عرصه اقتصادی تأکید کردند.^۴ پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان در سال ۱۹۷۹ مصادیق گسترده‌تری از حقوق مالی برابر برای زنان را مطرح کرد و هرگونه تمایز یا محدودیت بر مبنای جنسیت از جمله در زمینه‌های اقتصادی را تبعیض و خشونت دانست و خواستار تساوی حقوق میان زنان و مردان و دسترسی برابر همه اقشار جامعه به منابع، فرصت‌ها و خدمات اقتصادی شد.^۵ در کنفرانس پکن، سال ۱۹۹۵، موضوع تبعیض و نادیده انگاشتن حق مالی زنان و دستیابی آنان به منابع ثروت را از مصادیق خشونت علیه زنان مطرح کرد و بر اهلیت کامل زن و تساوی او با مرد در کسب مال، انعقاد قرارداد، اداره اموال، تصرف در آن و صلاحیت تملک هر گونه مال همانند مرد تأکید کرد. در این کنفرانس توجهات به‌سمت مسئولیت دولت‌ها به اقدام جهت پیشگیری و رفع خشونت معطوف شد و در بند ب پاراگراف ۶۱ سند پکن، دولت‌ها به‌منظور تضمین تساوی حقوق زنان در دسترسی به منابع اقتصادی تعهد به تصویب یا اصلاح قوانین در این راستا از جمله در موارد مالکیت زمین و دیگر اموال و معاملات اعتباری و منابع طبیعی و تکنولوژی مناسب کردند.^۶ در سال ۲۰۲۰ نشستی جهت بررسی و

^۱ <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-on-the-elimination-of-all-forms-of-discrimination-against-women/>.

^۲ sustainabledevelopment.un.org.

^۳ https://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf.

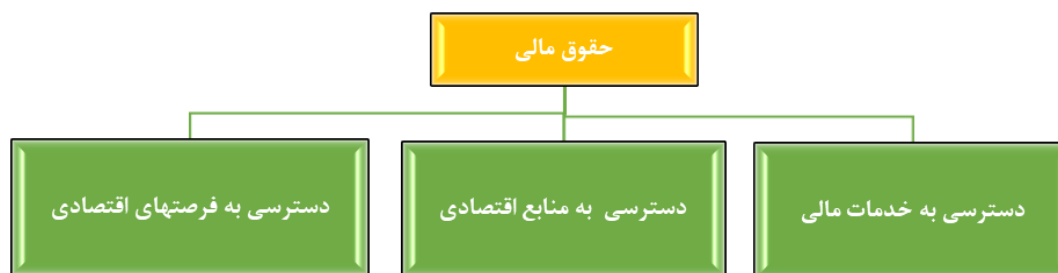
^۴ <https://www.unic-ir.org/hr/convenant-ec.htm>

^۵ <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-on-the-elimination-of-all-forms-of-discrimination-against-women/>

^۶ Report of the fourth world conference on women a/conf 177/20.

ارزیابی اجرای اقدامات بیانیه پکن و چالش‌های پیش رو در جهت دستیابی به برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان تشکیل شد.^۱

بند اول هدف پنجم سند توسعه پایدار سازمان ملل سال ۲۰۱۵، تساوی جنسیتی و توانمندسازی زنان را مورد تضمین قرار داده است. در بند چهارم آن، به لزوم انجام اصلاحاتی برای برقراری تساوی حقوق زنان و مردان به‌منظور دسترسی زنان به منابع اقتصادی و امکان مالکیت و کنترل دارایی‌ها از قبیل زمین و سایر اشکال دارایی توسط آنان و همچنین برقراری حق دسترسی زنان به ارثیه و منابع طبیعی در راستای قوانین ملی و اعطا خدمات مالی از جمله وام‌های خود اشتغالی کوتاه مدت برای همه مردان و زنان تا سال ۲۰۳۰ اشاره شده است.^۲

۴.۴. دسترسی به اشتغال

حق کار کردن زنان در شرایط برابر همراه با حمایت اجتماعی و الزامات آن، مسئله‌ای است که اولین بار در سال ۱۹۶۶ در میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مطرح شد.^۳ پس از آن در سال ۱۹۷۹، پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان، بر برابری حقوق زنان و مردان از جمله زوجین تأکید می‌کند و در بند ۱ ماده ۱۶ این سند، حقوق و مسئولیت‌های برابر زوجین در خانواده از جمله حق انتخاب شغل و فراهم آوردن ضمانت اجرای رعایت حقوق افراد در چارچوب خانواده توسط دولت را ذکر می‌کند.^۴ با تصویب مقاوله‌نامه ۱۵۶ مصوب ۱۹۸۱ با عنوان کارگران دارای مسئولیت‌های خانوادگی، کاهش حداکثری تعارض میان کار و مسئولیت‌های خانوادگی و ضرورت تساوی موقعیت و برخورد بین زن و مرد در بازار کار به‌طور فزاینده‌ای اهمیت یافت.^۵ خشونت علیه زنان در زمینه اقتصادی و الزام دولت‌ها در جهت پیشگیری و مقابله با این مسئله با تدوین و اصلاح قوانین، از جمله تدابیری است که در سند پکن در سال ۱۹۹۵، وضع شده است. اهلیت کامل زن و تساوی او با مرد در کسب مال، حقی است که در این سند مطرح و بر آن تأکید شده است. در سال ۲۰۱۵، در بند پنجم اصل هشتم سند توسعه پایدار، دستیابی به اشتغال شرافتمندانه، کامل و سودآور برای همه زنان و مردان و تحقق پرداخت‌های مساوی برای فعالیت‌های کاری دارای ارزش یکسان تا سال ۲۰۳۰، هدف‌گذاری شده است. در این سند اعتقاد بر آن است که برابری جنسیتی و افزایش توانمندسازی زنان از طریق فرصت‌های کاری و اشتغال، گامی مهم در دستیابی به توسعه پایدار است.^۶

^۱. "CSW64, Commission on the status of women" (2020), <https://www.unwomen.org/en/csw/csw64-2020>.

^۲. sustainabledevelopment.un.org.

^۳. <https://www.unic-ir.org/hr/convenant-ec.htm>.

^۴. <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-on-the-elimination-of-all-forms-of-discrimination-against-women/>

^۵. C156 Workers with Family Responsibilities Convention, International Labour Organization, 1981.

^۶. Ahmad, N. "Economic development through women's economic rights: a panel data analysis", *International Economics and Economic Policy*, Volume 20, Issue 2, 2023, P 2.

۴.۴.۱. حمایت‌های خاص (تبعیض مثبت)

در برخی موارد، اسناد بین‌المللی، در راستای حمایت از زنان در قبال خشونت علیه آنان، پا را از رویکرد برابری و تساوی انسان‌ها و حقوق آنها که در همه اسناد بین‌المللی جاریست، فراتر گذاشته و در شرایط خاص برای زنان، حمایت‌های ویژه در نظر گرفته است. در موضوع دسترسی به اشتغال در اسناد بین‌المللی، زنان شاغل که مسئولیت مادری را نیز به عهده دارند، در جهت انجام هر چه بهتر نقش اجتماعی، از پوشش حمایت‌های قانونی خاص در اسناد بین‌المللی برخوردار شده‌اند. کمیته منع تمام اشکال تبعیض علیه زنان در گزارش خود در خصوص کشور اسلوواکی اظهار داشت که کاهش خدمات مراقبت از کودک در سنین پیش‌دبستان مانع فرصت برابر زنان در اشتغال در بازار است.^۱ همچنین این کمیته در گزارش خود به دولت نیوزلند توصیه کرده است مادری را به‌عنوان یک عملکرد اجتماعی در نظر گیرد که نباید موجب ضرر به زنان در ارتباط با اشتغالشان گردد.^۲ بنابراین رویکرد اسناد بین‌المللی در مورد زنان شاغل دارای مسئولیت مادری، وضع تدابیر خاص در جهت تسهیل ایفای نقش اجتماعی زنان است.

توصیه‌نامه ۱۲۳ با عنوان زنان با مسوولیت‌های خانوادگی در سال ۱۹۶۵ در راستای لزوم هماهنگی میان مسئولیت‌های دوگانه شغلی و خانوادگی، دولت‌ها را متعهد به ارائه تسهیلات و خدمات مناسب نگهداری کودک، اشتغال مجدد در صورت غیبت طولانی مدت از محیط کار ناشی از مسئولیت‌های خانوادگی یا مادری، ارائه خدمات ویژه همانند ایاب و ذهاب، هماهنگ‌سازی زمان کار و زمان مدارس و مهد کودک‌ها و ارائه کم‌هزینه تسهیلات جهت سبک کردن وظایف خانه‌داری دانست.^۳ پیمان‌نامه بین‌المللی رفع تبعیض علیه زنان مصوب سال ۱۹۷۹، در ماده ۱۱، بر رعایت حقوق مادران شاغل توسط دولت و منع اعمال تبعیض علیه آنان، با وضع تدابیری همچون منع اخراج به‌دلیل بارداری یا زایمان، اجازه مرخصی زایمان با حقوق یا مزایای اجتماعی مشابه بدون از دست دادن شغل قبل، ارائه خدمات حمایتی اجتماعی به‌ویژه از طریق ایجاد و توسعه شبکه تسهیلات مراقبتی از کودکان، برقراری حمایت خاص از زنان حین بارداری در انواع مشاغل زیان‌آور تأکید می‌کند.^۴

۴.۵. دسترسی به آموزش

اهمیت حق دسترسی به آموزش در بسیاری از اسناد بین‌المللی و همچنین گزارش‌های گزارشگران حقوق بشر سازمان ملل مورد تأکید قرار گرفته است. در منشور ملل متحد از سازمان ملل خواسته شده‌است تا همکاری فرهنگی آموزشی بین‌المللی در جهت روابط صلح‌آمیز و دوستانه بین‌المللی را ترویج دهد. منشور ملل متحد مبنای تشکیل آژانس تخصصی در زمینه آموزش و فرهنگ گردید و در نتیجه سازمان علمی، فرهنگی ملل متحد (یونسکو) در ۱۶ نوامبر ۱۹۴۵ تشکیل شد و بدین ترتیب حق بر آموزش، هسته اصلی اساسنامه یونسکو قرار گرفت. ماده ۱ کنوانسیون منع تبعیض در آموزش، مصوب ۱۴ دسامبر ۱۹۶۰ یونسکو به تعریف آموزش پرداخته‌است: «آموزش عبارت است از تمام انواع و سطوح آموزش؛ و شامل دسترسی به آموزش، استاندارد، کیفیت آموزش و شرایط ارائه آموزش می‌گردد.»^۵

^۱. "CEDAW Committee, 16th Sess", "Report on Slovenia," 1997, Para.115.

^۲. "CEDAW Committee 19th Sess", Report on New Zealand, 1998, Para 269.

^۳. "R123 Employment (Women with Family Responsibilities) Recommendation, International Labour Organization", 1965.

^۴. <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-on-the-elimination-of-all-forms-of-discrimination-against-women/>

^۵. <http://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-against-discrimination-education>

در میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حق بر دسترسی به آموزش و پیشرفت علمی مورد تأکید و حمایت قرار گرفته و در زمره حقوق بشر تلقی شده‌است. در بند ۱ ماده ۱۳ این پیمان‌نامه آمده است: «کشورهای طرف این میثاق، حق بهره‌مندی هر کس را از آموزش و پرورش به رسمیت می‌شناسند. کشورهای مزبور موافقت دارند که هدف آموزش و پرورش باید نمو کامل شخصیت انسانی و احساس حیثیت آن و تقویت احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی باشد.»^۱

^۱ برابری جنسیتی و حقوق مساوی زنان و مردان از جمله در زمینه آموزش و پرورش، در ماده ۱۰ پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان مصوب سال ۱۹۷۹، مورد اشاره قرار گرفته شده و در بند اول ماده ۱۶ این سند، هر گونه تبعیض جنسیتی، خشونت تعریف شده‌است.^۲ تضمین آموزش باکیفیت، برابر، فراگیر و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر، اهداف آموزشی سند ۲۰۳۰ برشمرده شده‌است که در پیش‌گفتار سند ۲۰۳۰، به‌عنوان مهم‌ترین هدف توسعه پایدار در جهان شناسایی شده که در تحقق و موفقیت سایر اهداف نیز نقش اساسی دارد.^۳

۴.۶. دسترسی به خدمات سلامت

پس از پایان جنگ جهانی دوم و تأسیس سازمان ملل، سلامت به‌عنوان یک حق بشری در اسناد بین‌المللی متعدد به رسمیت شناخته و بر حق دسترسی به خدمات سلامت تأکید شد.^۴ در منشور سازمان ملل به صراحت به پیشبرد راه‌کارهایی برای حل مشکلات بهداشتی بین‌المللی اشاره شده‌است. در سال ۱۹۴۶ سازمان بهداشت جهانی به‌عنوان مؤسسه تخصصی سازمان ملل توسط دولت‌ها تأسیس شد. در اساسنامه این سازمان آمده است: «بهره‌مندی از بالاترین استاندارد سلامت، بدون هیچ‌گونه تمایزی از حیث نژاد، مذهب، عقاید سیاسی و اقتصادی، یکی از حقوق بنیادین هر انسانی می‌باشد. در اساسنامه سازمان بهداشت جهانی، سلامت به‌عنوان وضعیت بهبود کامل فیزیکی، روحی و اجتماعی نه صرفاً فقدان بیماری یا ضعف به‌شمار می‌رود.»^۵ در بند ۱ ماده ۱۲ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۹۶۶ م نیز تصریح گردیده‌است: «کشورهای طرف این میثاق، حق هر کس را به تمتع از بهترین حال سلامت جسمی و روحی ممکن الحصول به رسمیت می‌شناسند.» تمتع از بهترین حال سلامت جسمی و روحی ممکن الحصول که در بند ۱ ماده ۱۲ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تصریح شده نیز شامل طیف وسیعی از عوامل اقتصادی، اجتماعی است که منجر به بهبود شرایطی می‌شود که مردم تحت آن می‌توانند زندگی توأم با سلامتی داشته‌باشند. این امر به عوامل مؤثر سلامت نیز گسترش می‌یابد؛ از جمله تأمین غذای سالم به‌حد کافی، تغذیه و مسکن، دسترسی به آب آشامیدنی سالم و بهداشت مناسب، محیط شغلی امن و سالم و دسترسی به آموزش و اطلاعات مربوط به سلامت از جمله بهداشت جنسی و تولید مثل.^۶

تضمین دولت‌ها برای محو هر گونه تبعیض علیه زنان در زمینه مراقبت بهداشتی و دسترسی به خدمات بهداشتی، بر اساس رعایت مساوات بین مردان و زنان، مسئله‌ای است که به‌طور صریح در ماده ۱۲ پیمان‌نامه محو کلیه اشکال تبعیض

^۱. <https://www.unic-ir.org/hr/convenant-ec.htm>.

^۲. <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-on-the-elimination-of-all-forms-of-discrimination-against-women/>

^۳. http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/education-2030-incheon-framework-for-action-implementation-of-sdg4-2016-en_2.pdf.

^۴. Manisulli, S. *Economic, Social and Cultural Rights in International Law*, USA: Hart Publishing, 2009, P 316.

^۵. www.who.org.

^۶. General Comment No.4 Committee on the Economic, Social and Cultural Rights, www.ohchr.org.

علیه زنان مصوب سال ۱۹۷۹ و هدف سوم دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار مصوب ۲۰۱۵ سازمان ملل متحد آمده است. گروهی از نهادهای بین‌المللی از جمله یونیسف، صندوق جمعیت ملل متحد، سازمان بهداشت جهانی و بانک جهانی، اولین کنفرانس مادری سالم را در سال ۱۹۸۷ در نایروبی برگزار کردند و از آن زمان در راستای تحقق اهداف «ابتکار مادری سالم» به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه همکاری می‌کنند. جهت کاهش مرگ و میر مادران راهبردهایی اتخاذ گردیده‌است؛ از جمله تضمین دسترسی زنان به خدمات سلامتی و آگاه‌سازی آنان به این خدمات، دسترسی به خدمات تنظیم خانواده و افزایش تعداد ارائه‌دهندگان خدمات مرتبط با سلامت.^۱ سازمان ملل متحد به‌موجب طرح ارائه خدمات مشاوره‌ای در حوزه حقوق بشر، سمیناری از ۴ تا ۸ جولای ۱۹۹۴ در کلمبئو برگزار کرد که در آن برنامه عمل‌محای آیین‌های سنتی مضر برای سلامت مادران، زنان و کودکان تهیه و به‌موجب قطعنامه کمیسیون فرعی پیشگیری از تبعیض و حمایت از اقلیت‌ها مورد تصویب قرار گرفت.^۲ در این برنامه انجام اقداماتی در سطح ملی ضروری شناخته شد؛ از جمله: بالا بردن میزان جلوگیری از بارداری را در زنان و مردان توسط دولت‌ها با هدف بالا بردن سلامت زنان و کودکان، مورد شناسایی قرار دادن و گام برداشتن در جهت ارتقای حقوق باروری زنان از جمله حق تصمیم‌گیری راجع به تعیین فواصل بارداری و تعداد فرزندان. در کشورهایی که سقط جنین بسیار مورد مناقشه بوده است، مانند پرو، آندورا و برزیل، کمیته منع تمام اشکال تبعیض علیه زنان، با توجیه حفظ سلامت، از سقط جنین حمایت کرده و دولت‌های محلی را ترغیب کرده است که قوانین خود را مورد بازنگری قرار دهند؛ به‌نحوی که در صورت لزوم، زنان به سقط جنین آسان و سریع دسترسی یابند.^۳

۴.۶.۱. حمایت‌های خاص (تبعیض مثبت)

دسترسی آسان زنان به خدمات بهداشتی از جمله خدمات مرتبط با تنظیم خانواده، ارائه خدمات ویژه و مناسب در ارتباط با بارداری، بستری شدن برای زایمان و پس از آن و در موارد لازم، خدمات رایگان و نیز در اختیار دادن تغذیه کافی در دوران بارداری و شیردهی برای زنان در ماده ۱۲ پیمان‌نامه محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان مصوب ۱۹۷۹، به آن اشاره شده‌است. در سطح بین‌المللی مهم‌ترین سازوکاری که به موضوع آموزش‌های خاص و خدمات تنظیم خانواده می‌پردازد، انجمن تنظیم خانواده ملل متحد است. توانمندسازی زنان و توجه به نیازهای آنان به آموزش ویژه و بهداشت از جمله بهداشت باروری در کنفرانس بین‌المللی جمعیت و توسعه در قاهره در سال ۱۹۹۴ مورد بحث قرار گرفت و یک برنامه اقدام بیست‌ساله اتخاذ شد. اهداف این برنامه اقدام متمرکز بر ارائه آموزش جهانی به زنان، کاهش مرگ و میر مادران و نوزادان و تضمین دسترسی جهانی تا سال ۲۰۱۵ به مراقبت بهداشتی تولید مثل از جمله تنظیم خانواده و پیشگیری از عفونت‌های قابل انتقال جنسی از جمله ایدز است. در بند ششم هدف پنجم دستور کار ۲۰۳۰ مصوب ۲۰۱۵ سازمان ملل متحد هم که به بحث تساوی جنسیتی و توانمندسازی همه زنان و دختران اشاره شده‌است، دسترسی به حقوق خاص باروری مورد تضمین قرار گرفته است که لازمه آن، اطلاع‌رسانی و آموزش‌های ویژه به زنان و دختران در این موضوعات است.^۴

^۱. Safe Motherhood, UNFOA, www.unfpa.org

^۲. digitallibrary.un.org/record/126487?in=en, 1994/30 of 26 August, 1994, para 3.

^۳. Eide Absjorn and Wenche Barth Eide. "The Rights to Health", *Martinus Nijhoff Publishers*, Article 24, 2006, P 80.

^۴. sustainabledevelopment.un.org.

نمودار مفهومی سیاست جنایی تقنینی در قبال خشونت اقتصادی علیه زن در اسناد بین‌المللی

همان‌طور که در نمودار ملاحظه می‌شود، در اسناد بین‌المللی علاوه بر جرم‌انگاری خشونت اقتصادی، تدابیر مختلفی در جهت برابری حقوق زن و مرد در موضوعاتی نظیر حق مالکیت، حقوق مالی و دسترسی به اشتغال در جهت کاهش حداکثر تعارض میان کار و مسئولیت‌های خانوادگی و ضرورت تساوی موقعیت و برخورد بین زن و مرد در بازار کار لحاظ شده‌است و موضوعاتی نظیر دسترسی به آموزش در تمام انواع و سطوح آن و دسترسی به بهداشت با تعیین اهدافی نظیر «ابتکار مادری سالم» و تعریف و توصیه خدماتی نظیر «تنظیم خانواده» مورد تأکید قرار گرفته‌است. علی‌رغم رویکرد برابری حقوق زن و مرد در اسناد بین‌المللی، تدابیر از این موضوع فراتر رفته و ارائه خدمات و حمایت‌های ویژه از زنان به‌صورت تبعیض مثبت در راستای تسهیل دسترسی به اشتغال و خدمات بهداشتی لحاظ شده‌است.

نتیجه‌گیری

خشونت اقتصادی علیه زنان از مفاهیم نو در عرصه حقوقی است که مجموعه‌ای از اسناد بین‌المللی، از اعلامیه حقوق بشر و پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان تا کنوانسیون استانبول و سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ به این مسئله یا مصادیق آن پرداخته‌است. در این اسناد مجموعه‌ای از ضوابط و تدابیر به‌منظور هدایت و هماهنگ‌سازی رفتار دولت‌ها در قبال خشونت اقتصادی علیه زنان تصویب شده‌است. سال ۱۹۷۹، تصویب پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان میلادی منجر به طرح مقوله‌هایی مانند تساوی کامل زن و مرد و عدم تبعیض در تمام ابعاد گردید. سیاست جنایی اسناد بین‌المللی نیز جهت پیشگیری و مقابله با مسئله خشونت اقتصادی علیه زنان، به‌سمت از میان برداشتن هرگونه محدودیت در راستای منافع اقتصادی زنان گام برداشت. به همین دلیل، رویکرد اسناد به‌سمت برابری مطلق زن و مرد در تمامی تدابییری است که در قبال این مسئله وضع می‌شود. پژوهش حاضر، پس از شناخت و بررسی تحلیلی اسناد بین‌المللی در مسئله خشونت اقتصادی علیه زنان، تدابیر سیاست جنایی در قبال این مسئله را استخراج و در شش دسته ترسیم و طبقه‌بندی کرده

است.

- (۱) جرم‌انگاری خشونت اقتصادی علیه زنان: در اسناد بین‌المللی همچون اعلامیه منع خشونت علیه زنان و سند پکن به‌طور صریح از دولت‌ها درخواست کرده که هرگونه خشونت علیه زنان، جرم در نظر گرفته شود.
- (۲) به رسمیت شناختن حق مالکیت زنان: حق مالکیت مهم‌ترین حق اقتصادی زنان است که اسناد بین‌المللی، بر به رسمیت شناختن آن برای همه انسان‌ها اعم از زن و مرد اجماع دارند.
- (۳) برابری زنان در حقوق مالی با مردان: حقوق برابر مالی زنان در دسترسی به خدمات مالی، منابع و فرصت‌های اقتصادی، بدون هرگونه تمایز یا محدودیت بر مبنای جنسیت، در اسناد بین‌المللی به‌ویژه صریحاً در پیمان‌نامه منع تبعیض علیه زنان در سال ۱۹۷۹ مورد تأکید قرار گرفته است.
- (۴) دسترسی به اشتغال: برابری زنان و مردان در دسترسی به اشتغال، تساوی موقعیت و برخورد بین زن و مرد در بازار کار، دستیابی به اشتغال شرافتمندانه، کامل و سودآور برای همه زنان و مردان و تحقق پرداخت‌های مساوی برای فعالیت‌های کاری دارای ارزش یکسان، در اسناد بین‌المللی به‌عنوان مولفه‌هایی ذکر شده‌است که اشتغال و بازار کار را در شرایط برابر در دسترس همگان قرار می‌دهد. البته در این اسناد، در جهت مانع‌زدایی و انجام هرچه بهتر نقش اجتماعی مادران شاغل، حمایت‌های خاصی همچون مرخصی، خدماتی در جهت نگهداری از فرزندان و... را برای زنان، فراتر از رویکرد برابری، بلکه در راستای تبعیض مثبت قرار می‌دهد.
- (۵) دسترسی به آموزش: برابری جنسیتی و حقوق مساوی زنان و مردان در دسترسی به آموزش و پرورش در اسناد بین‌المللی تصریح و مورد تأکید قرار گرفته است.
- (۶) دسترسی به خدمات سلامت: اسناد بین‌المللی، بهره‌مندی از خدمات سلامت و بالاترین استاندارد سلامت بدون هیچ‌گونه تمایزی را یکی از حقوق بنیادین هر انسانی معرفی کرده‌اند و وضعیت بهبود کامل فیزیکی، روحی و اجتماعی نه صرفاً فقدان بیماری یا ضعف را وضعیت سلامت عنوان کرده‌اند. در برخی موارد دسترسی به خدمات سلامت، اسناد بین‌المللی همچون پیمان‌نامه محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و سند ۲۰۳۰ حمایت‌های ویژه برای زنان در نظر گرفته‌اند. دسترسی آسان زنان به خدمات بهداشتی از جمله خدمات مرتبط با تنظیم خانواده، ارائه خدمات ویژه و مناسب در ارتباط با بارداری، بستری شدن برای زایمان و پس از آن و در موارد لازم، خدمات رایگان و نیز در اختیار دادن تغذیه کافی در دوران بارداری و شیردهی برای زنان، توانمندسازی زنان و توجه به نیازهای آنان به آموزش ویژه از این جمله است.

منابع

کتاب

۱. شایگان، علی، *حقوق مدنی ایران*، تهران: طه، چاپ اول، ۱۳۷۵.
۲. صدر، حسن، *حقوق زن در اسلام و اروپا*، تهران: بدرقه جاویدان، چاپ دوم، ۱۳۹۶.
۳. لازرژ، کریستین، *درآمدی به سیاست جنایی*، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، تهران: میزان، چاپ اول، ۱۳۸۲.

مقاله

۴. آندرسن، بی و جی زینسر، «دفاع از برابری قانونی و سیاسی زنان، جنبش‌های حقوق برابر در اروپا»، ترجمه مریم خراسانی، مجله جامعه سالم، دوره ۶، شماره ۳۰، ۱۳۷۵.

۵. عظیم‌زاده اردبیلی، فائزه و ساره حسابی، «سیاست جنایی و تطور مفهومی آن»، فصلنامه تعالی حقوق، دوره ۴، شماره ۱۵، ۱۳۹۰، صص ۱۱۳-۱۳۳.

References

Books

1. Lazarj, Christine, *An Introduction to Criminal Policy*, Translated by: Ali Hossein Najafi Abrand Abadi, Tehran: Mizan, First Edition, 2003 (in Persian).
2. Manisulli, S. *Economic, Social and Cultural Rights in International Law*. USA: Hart Publishing, 2009.
3. Sadr, Hassan, *Woman's Rights in Islam and Europe*, Tehran: Immortal Farewell, Second Edition, 2017. (in Persian)
4. Shayegan, Ali, *Iranian Civil Rights*, Tehran: Taha, First Edition, 1996. (in Persian)

Articles

5. Ahmad, N. "Economic development through Women's Economic Rights: a Panel Data Analysis", *International Economics and Economic Policy*, Volume 20, Issue 2, 2023, PP 1-22
6. Alkan, Ömer, Şenay Özar and Şeyda Ünver. "Economic Violence against Women, A Case in Turkey", *PLoS ONE*, Volume 16, Issue 3, 2021. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7959383/>
7. Anderson, Bi and J. Zainser. "Defending the Legal and Political Equality of Women, Equal Rights Movements in Europe", Translated by: Maryam Khorasani, *Journal of Healthy Society*, Volume 6, Issue 30, 1996 (in Persian).
8. Azim-Zadeh Ardebili, Fa'ezeh and Sara Hessabi, "Criminal Policy and its Conceptual Evolution", *Culmination of Law Quarterly*, Volume 4, Issue 15, 2011, PP 133-113. (in Persian)
9. Claire M. Renzetti. "Feminist Theories of Interpersonal Violence", *Encyclopedia of Interpersonal Violence*, Volume 1. 2008
10. Eide Absjorn and Wenche Barth Eide. "The Rights to Health", *Martinus Nijhoff Publishers*, Article 24, 2006.
11. Grigaitė U, Mažvydas Karalius, Jankauskaitė Margarita. "Between Experience and Social 'Norms', Identification and Compliance: Economic and Sexual Intimate Partner Violence against Women in Lithuania", *Journal of Gender-Based Violence*, Volume 3, Issue 3, 2019, PP 303-321.
12. Olufunmilayo I. Fawole. "Economic Violence To Women and Girls: Is It Receiving the Necessary Attention?", *Journal of TRAUMA, VIOLENCE & ABUSE*, Volume 9, Issue 3, 2008, PP 167-177.
13. Outlaw M. "No One Type of Intimate Partner Abuse: Exploring Physical and Non-Physical abuse Among Intimate Partners", *Journal of Family Violence*, Volume 24, Issue 4, 2009, PP 263-72.
14. Postmus J. L. Sara-Beth Plummer, Amanda M Stylianou. "Measuring Economic abuse in the Lives of Survivors: Revising the Scale of Economic Abuse", *Violence Against Women*, Volume 22, Issue 6, 2016, PP 692-703.
15. Schrag R. J. V. Sarah R. Robinson and Kristen E. Rav. "Understanding Pathways within Intimate Partner Violence: Economic Abuse, Economic Hardship, and Mental Health", *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, Volume 28, Issue 2, 2019, PP 1-21.
16. Stylianou A. M. "Economic Abuse within Intimate Partner Violence: A Review of the Literature", *Violence and Victims*, Volume 33, Issue 1, 2018, PP 3-22.
17. Tenkorang E. Y.. "Women's Autonomy and Intimate Partner Violence in Ghana", *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, Volume 44, Issue 2, 2018, PP 51-61.
18. Vyas, S. and Charlotte Watts. "How Does Economic Empowerment Affect Women's Risk of Intimate Partner Violence in Low and Middle Income Country Settings? A Systematic Review of

- Published Evidence”, *Journal of International Development*, Volume 21, Issue 5, 2009, PP 577-602.
19. Yount K. M. Kathleen Helen Krause and Kristin E VanderEnde. “Economic Coercion and Partner Violence against Wives in Vietnam: A Unified Framework? ”, *Journal of Interpersonal Violence*, Volume 31, Issue 20, 2016, PP 3307–3331.

Internet Resources

20. “C156 Workers with Family Responsibilities Convention, International Labour Organization”, 1981.
21. “CEDAW Committee 19th Sess” (1998) Report on New Zealand, Para 269.
22. “CEDAW Committee, 16th Sess” (1997), “Report on Slovenia, ”Para.115.
23. “CSW64, Commission on the status of women” (2020), <https://www.unwomen.org/en/csw/csw64-2020>.
24. “R123 Employment (Women with Family Responsibilities) Recommendation, International Labour Organization”, 1965.
25. “Report of the Fourth World Conference on Women” a/conf 177/20.
26. “The Economic and Social Council Adopted Resolution 1991/18 on Violence against Women in All Its Forms”.
27. “The General Assembly Adopted the Declaration on the Elimination of Violence against Women” (resolution 48/104), 1993.
28. “United Nations Development Programme” (UNDP). (2005). Human Development Report 2005. International Cooperation at a Cross-Roads: Aid, Trade and Security in an Unequal World.
29. “World Health Assembly”, WHA 46.18, www.who.org
30. A/HRC/26/38, para6 “Human Rights Council, Seventeenth session”.
31. digitallibrary.un.org/record/126487?in=en, 1994/30 of 26 August, 1994, para 3.
32. http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/education-2030-incheon-framework-for-action-implementation-of-sdg4-2016-en_2.pdf.
33. <http://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-against-discrimination-education>.
34. <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1096>.
35. https://www.coe.int/en/web/conventions/full_list//conventions/rms/090000168008482e.
36. <https://www.endvawnow.org/en/articles/296-forms-of-violence-against-women>.
37. <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx>.
38. <https://www.un.org/en/conferences/women/mexico-city1975>
39. https://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf.
40. <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-on-the-elimination-of-all-forms-of-discrimination-against-women/>
41. <https://www.unescwa.org/sd-glossary/economic-violence>. Source: UNSD, Guidelines for Producing Statistics on Violence against Women, Statistical Surveys.
42. <https://www.unic-ir.org/hr/convenant-ec.htm>.
43. <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-againstawomen/faqs/types-of-violence>.
44. sustainabledevelopment.un.org
45. www.ohchr.org.
46. www.unfpa.org.

*This page is intentionally
left blank.*